

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОЛОГІЇ

Основний науковий напрямок роботи відділу – дослідження походження українців та їхньої етнічної історії; українознавчий аналіз сучасного етнокультурного розвитку України та українців; обґрунтування й забезпечення вивчення етногенезу українського народу та вітчизняних етнічних, державотворчих, націєтворчих і культуротворчих процесів в середній та вищій школі.

Тема НДР «Етнокультурні процеси в Україні (1985-2017)».

Керівник НДР – **Баран Володимир Данилович**, – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України.

Співробітники відділу

Фігурний Юрій Степанович – керівник відділу української етнології НДІУ, кандидат історичних наук зі спеціальності українознавство

Коло наукових інтересів

Архаїчні елементи традиційної козацької культури, українське військове мистецтво, етнічні, державотворчі, націєтворчі процеси в Україні.

Наукові праці:

1. Фігурний Ю. Тернистий шлях української Жінки-мрії (Рецензія на книгу «Зіткана з любові», присвячена дружині геніального Олесья Гончара – Валентині Гончар). // Журнал «Рідна школа» (США). – 2012. – № 2 (162) квітень – С. 16-20.
2. Фігурний Ю.С. Особливості і закономірності зародження, формування українського етносу від найдавніших часів до середини XIV ст. на теренах України: етнічні, державотворчі і націєтворчі процеси в українознавчому вимірі.– К., ННДІУ, 2010.– 158 с.
3. Фігурний Ю.С. Фаховий аналіз проблеми походження українців і професійне вивчення українських етнічних, націєтворчих і державотворчих процесів вченими відділу української етнології ННДІУ МОН України в кінці XX – на початку XXI століть. – К.: ННДІУ, 2011.– 142 с.
4. Фігурний Ю.С. Українські етнічні, державотворчі і націєтворчі процеси (середина XVI – середина XVII ст.– К., ННДІУ. – 2011. – 142 с.
5. Фігурний Ю.С. Державотворча і націєтворча діяльність П. Конашевича-Сагайдачного в українознавчому вимірі. – К.: ННДІУВІ, 2011.– 128 с.
6. Фігурний Ю.С. Роман Шухевич – становлення національного героя – К.: ННДІУВІ, 2011. – 160 с.
7. Фігурний Ю.С. Козацькі збройні виступи 20-30-х рр. XVII ст. як дієвий чинник українського етнодержавонацієтворення в українознавчому вимірі: монографія та вибрані українознавчі праці – К., ННДІУВІ. – 2012. – 144 с.
8. Фігурний Ю.С. Українське етнодержавонацієтворення (XV–XVIII ст.) в українознавчому вимірі : монографія та вибрані українознавчі праці. – 2-ге вид., доп. і доопр. – К., 2014. – 400 с.

Баран Володимир Данилович – провідний науковий співробітник, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, двічі лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1991, 2001 роки). Працював до квітня 2018 року.

Коло наукових інтересів

Слов'янська археологія, походження українського народу. Створив українську наукову школу дослідників археології та давньої історії слов'ян, підготував 16 кандидатів та 6 докторів наук. Керував роботою численних археологічних експедицій у дослідженні пам'яток давніх слов'ян та городищ Київської Русі, зокрема, давнього Галича – столиці Галицько-Волинського князівства. Разом з німецькими археологами брав участь у дослідженнях слов'янського городища Ольденбург (Західна Німеччина).

Автор близько 500 наукових праць, серед них – чотирнадцять індивідуальних та понад півтора десятка колективних монографій; відповідальний редактор і співавтор багатьох наукових збірників.

Наукові праці:

1. Baran V. Istocpočnokarpatska regija od 5. do 7. stoleča / Baran Volodymyr // Ukrajinski Karpati: etnogeneza–arheologija–etnologija: zbornik radova (prijevod s ukrajinskoga). Priredio Jevgenij Paščenko. – Zagreb. 2014. – Str. 33–69.

2. Баран В.Д. У пошуках джерел українського народу. Вибрані наукові праці. – К., 2011.– 800 с. (у співавторстві).

3. Баран В.Д. Слов'яни у первісності і ранньому середньовіччі: збірник вибраних етнологічних праць. – К., 2012.– 108 с.

4. Баран В. Археологічні дослідження Галичини Могили 1991 року. / В. Баран, Б. Томенчук // Українознавство – 2012. – № 4 (45). – С. 162–164.

5. Баран В. Археологічні дослідження Крилоського городища (червень – жовтень 1993 року. / В. Баран, Б. Томенчук // Українознавство – 2013. – № 3-4 (48-49). – С. 102–105.

6. Баран В. Археологічні дослідження слов'яно-руських старожитностей Давнього Галича (червень–жовтень 1994 р.) / В. Баран, Б. Томенчук // Україна у світовій історії. – 2014. – № 1 (50). – С. 19–28.

7. Баран В. Археологічні дослідження Давнього Галича (липень – вересень 1995 р.) / В. Баран, Б. Томенчук // Україна у світовій історії. – 2014. – № 2 (51). – С. 50–60; Продовження (червень – жовтень 1996 р.). – 2014. – № 3 (52). – С. 54–60; Заключна частина (червень – жовтень 1997 р.). – 2014. – № 4 (53). – С. 41–49.

Наливайко Сергій Степанович – старший науковий співробітник відділу, кандидат історичних наук.

Коло наукових інтересів

Українознавство, етнічна історія Давньої України, індоєвропеїстика, методологія історичного дослідження, ДНК-генеалогія.

Наукові праці:

1. Наливайко С. До дискусії навколо арійського питання в етногенезі українців. / С. Наливайко // Українознавство. – 2012. – № 2. – С. 132–136.

2. Наливайко С. Походження українського народу в світлі даних Y–ДНК генеалогії / С. Наливайко // Українознавство. – 2012. – № 1. – С. 166–170.

3. Наливайко С. Стан і перспективи сучасних індоєвропейських досліджень. / С. Наливайко // Українознавство. – 2012. – № 3. – С. 121–124.

4. Наливайко С. ДНК-генеалогія у сучасних етнологічних концепціях про походження українців. / С. Наливайко / Українознавство. – 2013. – № 3-4 (48-49). – С. 118–122.

5. Наливайко С. Тарас Шевченко і Рабіндранат Тагор: славетні сини України й Індії. / С. Наливайко // Тарас Шевченко в долі слов'янських народів: діалог через століття і кордони: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: ННДІУВІ, 2014. – С. 210–212.

Шостак Маргарита Василівна – старший науковий співробітник відділу української етнології НДІУ, кандидат історичних наук.

Коло наукових інтересів

Спеціалізується на проблемах історіографії Києво-Руської держави.

Наукові праці:

1. Шостак М.В. Основні теорії утворення Київської Русі в українознавчих дослідженнях XX – XXI століття. – К.: ННДІУ, 2011. – 142 с.

2. Шостак М.В. Стан наукового опрацювання утворення Києво-Руської держави в українознавчих дослідженнях XX – початку XXI століття // Українознавство. – 2010. – №

2(35). – С. 204–209.

3. Шостак М.В. Проблема утворення Києво-Руської держави в українознавчих дослідженнях XII – XIX століть // Українознавство. – 2010. – № 3(36). – С. 189–192.

4. Шостак М.В. Етнокультурні процеси в Київській Русі у дослідженнях сучасних українських вчених // Українознавчий альманах. Випуск 2. – К., 2010. – С. 142–145.

5. Шостак М.В. Українознавчий аналіз концептуальних бачень українських учених 90-х рр. XX – поч. XXI ст. етнічних та етнокультурних процесів у період утворення Київської Русі / Збірник наукових праць науково-дослідного інституту українознавства. – К., 2011. – XXVIII. – С. 260–266.

Чирков Олег Адольфович – науковий співробітник відділу.

Коло наукових інтересів

Українознавство, етнічна географія, етнічна статистика, етнічна демографія, етнічна соціологія, етнічна політологія, етнічна історія України, фіксація, упорядкування та поширення українознавчих знань засобами веб-енциклопедії «Вікіпедія».

Наукові праці:

1. Чирков О. Давній Київ у тілі сучасної столиці України: українознавча експедиція. / О. Чирков // Українознавство. – 2013. – №2 (46). – С. 154–161.

2. Чирков О. Етнологічний складник концепції Володимира Барана про походження слов'янської етнічної спільноти й українців. / О. Чирков, О. Шакурова // Українознавство.

– 2013. – № 3-4 (48-49). – С. 127–136.

3. Чирков О. Історичний атлас України – якісно новий рівень українознавчої історичної картографії. / О. Чирков // Українознавство. – 2012. – № 1. – С. 236–238.

4. Чирков О. Історія міграції української людності: стан висвітлення в українській Вікіпедії. / О. Чирков // Українознавчий альманах. – 2014. – Вип. 15. – С. 44-48.

5. Чирков О. Історія української мови у вільній енциклопедії – Вікіпедії українською, російською, білоруською мовами. / О. Чирков // Українознавство. – 2012. – №3. – С. 91–96.

6. Чирков О. Суспільно конфліктні теми історії України у Вікіпедії українською мовою та русинським її варіантом. / О. Чирков // Українознавство. – 2012. – № 2. – С. 75–82.

Отрошко Любов Григорівна – науковий співробітник відділу.

Коло наукових інтересів

Філософське осмислення символіки як носія інформації про етнос, дослідження основних віх та особливостей процесу символотворення в Україні.

Наукові праці:

1. Сніжко В., Отрошко Л. Творчість через символ. – Сімферополь, 2010.– 236 с.

2. Отрошко Л. Вплив природи на формування світоглядних цінностей // Українська земля і люди. Український етнос у світовому часопросторі: Колективна монографія. – К.: ННДІУВІ, 2012. – Том II. XV–XVIII ст. – розділ 2. – С. 149–155.

3. Отрошко Л.Г. Теоретико-методологічні засади дослідження сакральної символіки в українознавстві. // Українознавчий альманах. Випуск 7. – Київ, 2011(12). – С. 184–186.

4. Отрошко Л. Природна вмотивованість української символіки. / Л.Отрошко // Українознавство. – 2011. – Число 4 (41). – С. 223-230.

5. Отрошко Л. Природні та сторичні пам'ятки у творчій спадщині Тараса Шевченка. / Л. Отрошко // Україна у світовій історії. – 2014. – № 3 (52). – С. 21 – 32.

6. Отрошко Л. Символічний образ України у пейзажному живописі XIX ст. / Л. Отрошко / Україна у світовій історії. – 2014. – № 4. – С. 228 –244.

Шакурова Ольга Владиславівна – науковий співробітник відділу, кандидат історичних наук.

Коло наукових інтересів

Етнічна історія України, проблема походження українського народу в працях вітчизняних дослідників.

Наукові праці:

1. Шакурова О. Основні концепції етногенезу українського народу: вітчизняна історіографія (кінець XIX – початок XXI ст.) / Відповідальний редактор Фігурний Ю.С. –

Київ: Видавець Олег Філюк, 2017. – 272 с.

2. Лебедева О. Проблема етногенезу українців в українознавчих дослідженнях кінця XIX – початку XXI століть // Українознавство. – 2010. – № 1 (34). – С. 68-72.

3. Шакурова Ольга. Питання генези, розвитку та становлення ранньосередньовічної, пізньосередньовічної та трипільсько-арійської концепцій походження українського народу в дослідженнях Н. Юсової, Л. Залізняка та П. Толочка // Українознавство. – 2010. – № 2 (35). – С. 199–204.

4. Шакурова Ольга. «Повість минулих літ» як важливе українознавче джерело про походження українського народу // Українознавство. – 2010. – № 3 (36). – С. 186–289.

5. Шакурова О. Висвітлення походження українського народу у працях Ю. Шилова, Ю. Канигіна та І. Каганця. // Українознавство. – 2011. – № 1 (38). – С. 192-194.

6. Шакурова О. Модерні концепції етногенезу українців // Українознавство. – 2011. – № 2 (39). – С. 192-194.